

Kennislezen

Algemene informatie

Onze visie

Begrijpend lezen is informatie uit een tekst halen. Met deze informatie moet je iets doen. Als je namelijk niets met de informatie in de tekst doet, waarom zou je de tekst dan immers lezen? Door er een verwerking aan te koppelen hebben leerlingen een extra doel om voor te werken. Daarnaast is begrijpend lezen iets wat je van elkaar moet leren. Door met elkaar in gesprek te gaan over een tekst, in de tekst te duiken noemen wij dat, ga je de kern van de tekst doorgronden. Je bespreek samen wat je hebt gevonden en vult elkaar aan. Dit zorgt ervoor dat je samen, met elkaar en van elkaar, leert. Zwakke lezers hebben altijd andere kwaliteiten. Veel van deze leerlingen zijn erg creatief. Door er iets aan te koppelen waarbij ze echt bezig zijn met iets creëren zullen ook deze leerlingen meer leerplezier ontwikkelen. Sterkte lezer daarentegen zullen vaak bij meerkeuzevragen minder moeite hoeven te doen. Zij leren juist met elkaar te overleggen en feedback te ontvangen over hun handelen. Zij leren dat ze inzet moeten tonen om tot een gewenst resultaat te komen.

Begrijpend lezen is nooit een vak wat op zichzelf staat. Het is eigenlijk een onderdeel van een ander vak. Wereldoriëntatie leent zich hier heel goed voor, maar ook bijvoorbeeld creatief of levensbeschouwing. Als de tekst die je leest maar een verwerking heeft, zal je moeten 'begrijpend lezen'.

Geen methode

Hoewel wij hele mooie en rijke teksten bieden en gave verwerkingsopdrachten is Kennislezen niet een methode. Het is een manier van werken die je kunt gebruiken om jouw lessen veelzijdiger te maken. Onze lessen zijn geïnspireerd op de 7 pijlers van begrijpend lezen en op close reading, maar je bent al leerkracht de professional en bent vrij om zelf de lessen aan te passen naar jouw wensen en jouw klas.

Wel hebben wij er alles aan gedaan om onze teksten zoveel mogelijk kerndoel dekkend te maken. Onderaan deze handleiding kunt u een overzicht vinden van teksten en kerndoelen.

Moeilijkheidsgraad

De moeilijkheidsgraad van de teksten en verwerking meten wij met een aantal sterren. Dit is zodat je zelf naar je klas kunt kijken en kunt bepalen hoeveel sterren jij bij jouw klas vindt passen. Je weet zelf of je een wat sterkere of minder sterke klas hebt. Over het algemeen zal 1 ster voor groep 4 zijn en 5 sterren voor groep 8.

Doel van de lessen:

- Leren over een bepaald onderwerp
- Leren om informatie uit een tekst te verwerken
- Ontwikkelen van leesprezier

- Positieve mindset over begrijpend lezen ontwikkelen
- Ontwikkelen van executieve functies zoals:
 - Reactie (of respons)-inhibitie
 - Werkgeheugen
 - Zelfregulatie van affect/emotieregulatie
 - Volgehouden aandacht
 - Organisatie
 - Flexibiliteit
 - Metacognitie

Woordenschat

Een basis om te kunnen lezen is woordenschat. Zonder woordenschat geen tekstbegrip. Hoe meer iemand leest hoe groter de woordenschat zal zijn. Bij elke les hebben wij 10 woorden uitgezocht waarvan wij denken dat leerlingen daar eventueel moeite mee kunnen hebben. Deze woorden kunt u vinden bij de lessen. Er zitten woordkaartjes bij, waarmee u in de klas kunt oefenen. Ook heeft elke les 3 spelletjes die klassikaal, of individueel op de computer, gespeeld kunnen worden. Deze woordenschat komt niet terug in de presentatie van de les. Dit is bewust apart. Zodat u de woorden kunt aanbieden wanneer het u uitkomt. Denkt u dat het fijn is voor bepaalde leerlingen of de gehele klas om van tevoren alvast de woordenschat aan te bieden, dan kan dat. Wilt u het liever achteraf als herhaling en memorisatie, dan kan dat ook.

Volgorde van de lessen

Het maakt niet uit in welke volgorde je de lessen geeft. Ook hoeft je niet alle lessen te geven. Dat is geheel naar eigen inzicht.

Teams

Al onze opdrachten worden gemaakt in teams. Al naar gelang je klas kies je ervoor hoe je de teams samenstelt. Denk hierbij na over de volgende keuzes:

- Maak vaste teams voor de lessen, elke les hetzelfde groepje.
- Maak willekeurig teams, door bijvoorbeeld namen uit een bakje te trekken.
- Je stelt zelf de teams per les samen.
- Je verdeelt de leerlingen over 2 'bakjes'. Sterk en zwak, steeds trek je uit beide bakjes een naam. Deze kinderen gaan samenwerken.

Heb je een hele zwakke lezer? Zorg dan voor dat deze leerling als derde wordt toegevoegd aan een tweetal. Hierdoor zorg je ervoor dat er altijd een gesprek zal ontstaan. Heb je veel zwakke lezers, maak dan standaard drietallen.

Heb je een zwakke klas of is het de eerste keer dat jouw leerlingen zo'n soort opdracht doen, dan is het handig om de les zoveel mogelijk klassikaal te maken. Je neemt ze stap voor stap aan de hand mee en legt steeds een volgend stukje uit. Merk je dat het niet loopt, dan ga je klassikaal weer verder. Naarmate leerlingen vaker verwerkingen bij teksten hebben moeten maken zal je zien dat je steeds minder begeleiding hoeft te geven.

Tekstsoorten

Wij werken voornamelijk met informatieve teksten. Deze teksten lenen zich het best om er rijke teksten van te maken. Ook kun je door informatie te verwerken goede verwerkingsopdrachten maken. Een extra bijkomend voordeel van informatieve teksten is dat het vakoverstijgend is en dat het tijdloos is. Iets wat je nu leert over de prehistorie heeft ook nog waarde op de middelbare school en tijdens je volwassen leven. Door deze basis te leggen heeft een leerling een grotere basis om later op terug te vallen.

Dat wil niet zeggen dat er geen verhalende teksten, krantenberichten of gedichten gebruikt kunnen worden.

Lesindeling

Teaser!

De meeste lessen starten met een teaser. Dit is een kleine opwarming die richting de tekst gaat. Door de teaser worden de leerlingen al gemotiveerd om de tekst te gaan lezen. De teaser is echt bedoeld als kleine opwarming en mag maximaal 5 minuten duren. Houd het dus kort en zorg ervoor dat je zo min mogelijk ingaat op de tekst die gaat komen.

Het is aan te raden om per les een A3 vel op te hangen. Gedurende de les, dus tijdens de teaser of juist tijdens de evaluatie schrijft u belangrijke dingen op die bij de les passen. Na de les hangt u het A3 vel zichtbaar in de klas. Deze woorden en informatie zijn erg fijn bij volgende lessen. U kunt hier weer makkelijk op inhaken om voorkennis te activeren en kinderen weer klaar te maken voor een volgende tekst. Aan het eind van het thema hebben leerlingen zo een schat aan informatie verzameld over een bepaald onderwerp en de woordenschat aannemelijk vergroot. Ook kunnen deze bladeren helpen bij de extra opdrachten. Daarover later meer.

Voordat een les start

Na de teaser wordt de tekst gelezen. Je kunt ervoor kiezen om de tekst zelf te laten lezen. Ze lezen de tekst dan twee keer voor zichzelf. Dit kun je alvast onder de stilleestijd doen, zodat leerlingen alle tijd hebben om de tekst tot zich te nemen. (De teaser doe je dan dus al voor het stillezen) Zijn ze klaar met het lezen van de tekst lezen ze verder in hun leesboek. Nog voordat je de les überhaupt start hebben de leerlingen de tekst dus al twee keer gelezen.

Kinderen die moeite hebben met lezen kun je eventueel een maatje geven. Ook kunnen ze de tekst met de computer lezen (is nog in ontwikkeling) of met een leerkracht.

Je kunt er natuurlijk ook voor kiezen om de tekst klassikaal te lezen of om deze voor te lezen. Als je voorleest kun je gelijk de tekst modelen en tussendoor vragen stellen.

De les

Na het lezen kun je gelijk de les gaan maken, maar dat kan ook op een later tijdstip. Tijdens de start van de les lezen de leerlingen de tekst nogmaals, maar nu met een leesvorm. Deze leesvormen zijn altijd passend gemaakt bij de tekst die ze lezen en de verwerkingsvorm die ze later in de les gaan maken. Zo bereiden ze zich tijdens het lezen al voor op de verwerking. De leesvorm vind je in de presentatie bij de les.

Bij de ene les gaan leerlingen zelfstandig aan de slag met de leesvorm en bij andere lessen beginnen ze gelijk in teams. Dit staat in de handleiding van de les beschreven. Als leerlingen zelfstandig beginnen gaan ze na ongeveer 10 minuten door in teams. Meestal zullen ze dan nog niet de hele tekst gekleurd hebben. Dat is ook helemaal niet erg. Leerlingen die verder zijn mogen de andere leerling vertellen wat ze hebben gevonden. Ze mogen niet in de tekst van hun partner werken! Ze mogen allen vertellen wat ze waar gevonden hebben! Dit als doel om ervoor te zorgen dat er gepraat en overlegd wordt over een tekst. Leerlingen moeten teksten gaan zeggen als: 'Heb jij Jeroen Bosch ook al gevonden en geel gekleurd?' Het maatje gaat nu op zoek of deze al gekleurd is en als dat niet het geval is gaat de leerling die het wel gekleurd heeft vertellen waarom hij/zij dat gedaan heeft. Zo wordt er gelijk al overleg gepleegd en duiken leerlingen dieper een tekst in!

Zwakke lezers kunnen ook de verwerkingsopdracht gelijk samen met een andere leerling doen. Een leerling die niet tot lezen komt zal anders nooit de opdracht uit kunnen voeren. Houd er wel rekening mee dat leerlingen moeten leren om zelf informatie uit een tekst te halen. Als ze altijd kunnen meeliften op anderen, worden ze niet snel zelfstandig en zullen ze uiteindelijk een onvoldoende halen bij de toetsen. Laat leerlingen dus niet altijd met een maatje samen de informatie opzoeken, maar geef ze af en toe de voorgelezen tekst op de website (in ontwikkeling).

Tussentijds bijsturen

Houd heel goed in de gaten of leerlingen hun opdracht uitvoeren en of het bij alle teams lukt. Je zult merken dat leerlingen, vooral in het begin, echt nog wel wat tussentijdse sturing nodig hebben. Schroom niet om de les stil te leggen als je merkt dat het niet lukt. Kijk waar leerlingen zijn gebleven en ga even klassikaal verder. Laat ze elkaar helpen waar het niet lukt. Doe een stukje samen op het bord en laat de leerlingen daarna weer los.

Tussentijdse evaluatie

In het midden van de les, of als je de les over twee lessen hebt verdeeld aan het einde, las je een evaluatiemoment in. Tijdens die moment kijk je met de leerlingen terug op wat ze gedaan hebben en kijk je waar nog sturing nodig is.

Afsluiting

Tijdens elke lesafsluiting vindt er een presentatie plaats. Een presentatie is niets meer dan even iets vertellen over wat je hebt gemaakt en opgeschreven. Maak het ook niet groter dan dat. Elke werkvorm vraagt om een andere presentatie. Deze vind je terug in de handleidingen van de lessen. Presenteren aan het eind van de les heeft de volgende doelen:

- Leerlingen leren hun werk te presenteren
- Leerlingen kunnen trots zijn op hun werk
- Leerlingen praten opnieuw over de inhoud van de tekst.
- Leerlingen leren van elkaar.

Extra opdrachten

Bij elk thema zijn extra opdrachten te vinden (nog in ontwikkeling). Of en hoe u deze opdrachten inzet is naar eigen keuze. Het kan bijvoorbeeld ingezet worden tijdens

wereldoriëntatie. Ze werken samen aan een concrete opdracht. De A3tjes die bij de lessen zijn gebruikt, teksten en verwerkingen zijn dan een informatiebron voor hun werk. Leerlingen kunnen hun kennis dan omzetten in bijvoorbeeld een presentatie of lapbook. Ook kun je ervoor kiezen om de opdrachten alleen te laten maken door plusleerlingen. Natuurlijk is een combinatie tussen deze twee ook denkbaar. Iedere leerling heeft een bepaalde tijd per week om eraan te werken. Snelle leerlingen hebben meer tijd en hen zal je dus ook hogere eisen opleggen voor de resultaat van het werk. Zo kun je van vakantie tot vakantie aan een thema bezig zijn en heb je gelijk een passend aanbod voor de sterkere en zwakkere leerlingen in jouw klas.

Veel plezier bij het kweken van kennis!

